

จดหมายข่าว อบจ.บุรีรัมย์

Newsletter

ฉบับที่ 4 ปี 2549 (ไตรมาส 4 / 2549)

ดูฉบับก่อน

จดหมายข่าว ฉบับนี้ นำเสนอตอนที่ 2 ของ ผลิตภัณฑ์จังหวัดหลายท่านคงได้มีโอกาสอ่านตอนแรกในฉบับก่อนหน้าแล้ว สำหรับตอนที่ 2 นี้ คงจะเป็นตอนจบ อย่างไรก็ตามหากมีข้อสงสัยหรือสนใจในประเด็นใดเพิ่มเติมสามารถติดต่อได้โดยตรงที่สำนักบัญชีประชาชาติ

นอกจากนั้น ยังได้เสนองานศึกษาพิเศษ เป็นการวิเคราะห์โดยใช้ข้อมูลผลิตภัณฑ์จังหวัดรายละเอียดจะเป็นอย่างไร ขอเชิญพลิกไปอ่านได้ พร้อมกับจัดทำคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องไว้ให้ด้วย

ฉบับนี้ ได้ปรับปรุงคอลัมน์เศรษฐกิจไตรมาส เป็นการเล่าถึงเกร็ดความรู้เกี่ยวกับบัญชีประชาชาติ เพื่อไม่ให้เนื้อหาไปซ้ำซ้อนกับรายงานและการแถลงข่าวเศรษฐกิจไตรมาส ซึ่งได้จัดทำเป็นประจำทุกไตรมาสอยู่แล้ว

อย่าลืม ดิชม หรือ เสนอแนะการจัดทำจดหมายข่าว เพื่อคณะผู้จัดทำฯ จะได้ปรับปรุงให้มีประโยชน์มากยิ่งขึ้นต่อไป

พบกันฉบับหน้า

เรื่องเด่นหน้า 5

ผลิตภัณฑ์จังหวัด (ตอนที่ 2)

สุริยา จันทระจ่าง

ฉบับที่แล้วได้กล่าวถึงที่มาและแนวความคิดพื้นฐานที่ไม่ถึงต้องมีการจัดทำ GPP ฉบับนี้จะต่อยอดหลักวิธีการประมวลผล เพื่อนำข้อมูลมาแสดงผลและวิเคราะห์ผลให้เห็นถึงแหล่งที่มาของรายได้

ถ้าจะกล่าวถึงวิธีการจัดทำ GPP คงต้องย้อนไปเริ่มต้นที่วิธีการวัดรายได้ประชาชาติของประเทศให้มีความเข้าใจเรื่องระบบเศรษฐกิจในเบื้องต้น จากทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ซึ่งได้วางกรอบแนวคิดอธิบายการไหลเวียนของธุรกรรมในระบบเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ โดยใช้สมการพื้นฐานที่สามารถอธิบายให้เข้าใจได้ไม่ยากนัก เป็นสมการที่ค่อนข้างอยู่คู่กับการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจมาจนถึงทุกวันนี้ แม้ว่าเหตุการณ์ต่างๆ ได้เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ นั่นคือ

$$Y (GDP) = C + I + G + (X - M)$$

ค่า Y ในสมการคือรายได้ประชาชาติที่เกิดขึ้นในรอบระยะเวลาที่ต้องการทราบ ส่วนใหญ่มักเป็นในรอบ 1 ปี โดยที่รายได้ประชาชาติจะมีค่าเท่ากับผลผลิตที่ผลิตขึ้นในระบบเศรษฐกิจ หรือ "อุปทาน" ซึ่งจะ

เท่ากับ "อุปสงค์" หรือ การใช้ผลผลิตนั้นในรอบระยะเวลาเดียวกัน อันประกอบด้วย

รายจ่ายของประชาชนในประเทศ หรือ Consumption (C) หมายถึงมูลค่าสินค้าและบริการที่ประชาชนในประเทศจับจ่ายใช้สอย เพื่อสนองความต้องการในการบริโภคอุปโภค เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย การเดินทางและติดต่อสื่อสาร การศึกษาพยาบาล การศึกษา เป็นต้น

การใช้จ่ายลงทุนของผู้ผลิตทั้งหลาย หรือ Investment (I) หมายถึงมูลค่าการลงทุนในทรัพย์สินถาวรหรือสินทรัพย์ที่ผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตทั้งหลายทุกสาขาอาชีพ ทั้งที่เป็น

สมการ $Y = C + I + G + (X - M)$ จะสมดุลได้เมื่อตีค่าของตัวแปรทุกตัวให้อยู่ในรูปของตัวเงิน (money term)

เกษตรกร นักธุรกิจการค้า นักอุตสาหกรรม ผู้ให้บริการ ได้จัดซื้อหรือจัดหาใช้ในกิจกรรมการผลิตของตนเอง เช่น รถไถนา โรงเรือนเกษตร อาคารโรงงาน เครื่องจักรในการผลิต เป็นต้น รวมทั้งบ้านที่อยู่อาศัยของประชาชนก็นับรวมเป็นการลงทุนในระบบเศรษฐกิจของประเทศ

นอกจากนี้สินค้าที่ผลิตแล้วแต่ยังไม่หมดคงค้างเป็นสต็อกยกไป (สินค้าคงเหลือ) ให้นับ

ส่วนที่เปลี่ยนแปลงไปในรอบปีเป็นส่วนหนึ่งของค่า I ด้วยเช่นกัน

การใช้จ่ายของรัฐบาลหรือ Government (G) หมายถึงรายจ่ายที่หน่วยงานรัฐบาลได้จับจ่ายใช้สอยมาเพื่อใช้ในการกิจการของรัฐบาลซึ่งประกอบด้วย เงินเดือนค่าจ้างของข้าราชการและลูกจ้าง ค่าใช้จ่ายวัสดุสิ้นเปลือง ค่าใช้สอย และงานบริการที่รัฐจัดซื้อจัดจ้างเอกชนดำเนินการให้ก็นับรวมไว้ด้วย

การส่งออกสินค้าและบริการสุทธิ (ส่งออกหักด้วยนำเข้า) หรือ X-M ค่า X หรือ Export หมายถึงมูลค่าของสินค้าที่ส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ รวมทั้งรายรับจากการให้บริการไปยังต่างประเทศ และค่า M หรือ Import หมายถึงมูลค่าสินค้าที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ และรายจ่ายค่าบริการที่จ่ายให้กับประเทศอื่นๆ

ต่อหน้า 5

งานวิจัย

การกระจายรายได้ พิจารณาจากผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัดตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ฉบับที่ 6 - 9

จินดารัตน์ ไทพาณิชย์

สารบัญ

- ผลิตภัณฑ์จังหวัด (ต่อ)
- การกระจายรายได้จากผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัดฯ
- ศัพท์บัญชีประชาชาติ
- เกร็ดความรู้เกี่ยวกับบัญชีประชาชาติ

เป้าหมายสำคัญทางเศรษฐกิจเป้าหมายหนึ่งของประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นการบริหารภายใต้รัฐบาลยุคใดก็ตาม คือ การกระจายรายได้และการกระจายความเจริญให้เท่าเทียมกันหรืออย่างน้อยก็ไม่แตกต่างกันมากนัก

แต่ผลของการพัฒนาที่ผ่านมา ยังไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร โดยเฉพาะในประเด็นการกระจายการพัฒนาให้ทั่วทุกภูมิภาค ความจริงในปัจจุบันเศรษฐกิจยังคงกระจุกตัวในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคตะวันออก และจังหวัดศูนย์กลางของแต่ละภูมิภาคเท่านั้น

อันที่จริงคงต้องยอมรับกันว่า การรวมศูนย์

และการกระจุกตัวทางเศรษฐกิจไม่ใช่หัวเรื่องใหม่ในประเทศไทย เพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นเวลานานนับศตวรรษ ประเด็นที่ยังคงเป็นคำถามอยู่ คือ ปัจจุบันระบบเศรษฐกิจไทยสร้างโอกาสความเจริญให้กับทุกภูมิภาคอย่างเท่าเทียมเพียงใด?

ภายใต้แนวคิดนี้ จึงเกิดการศึกษาเรื่อง "การกระจายรายได้จากผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัดตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 - 9" เพื่อทดสอบว่า ความไม่เท่าเทียมกันระหว่างภูมิภาค และระหว่างจังหวัดมีแนวโน้มเป็นอย่างไร เพิ่มขึ้นหรือลดลง ถ้าหากว่าแนวโน้มของความไม่เท่า

เทียมกัน ลดลง เรายังพอมีความหวังได้ว่าเป้าหมายของการกระจายความเจริญทั่วทุกภูมิภาคอาจจะสำเร็จในอนาคตไม่ช้าก็เร็ว แต่ถ้าหากภูมิภาคที่เจริญอยู่แล้วกลับมีอัตราการเติบโตสูงกว่าภูมิภาคที่ด้อยความเจริญ การกระจายความเจริญทั่วทุกภูมิภาคต้องใช้ความพยายามและความจริงใจอย่างมากเพื่อให้เป็นความจริงในสักวันหนึ่ง

บทความนี้นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าการกระจายรายได้โดยใช้ข้อมูลผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด ซึ่งการศึกษาและวิเคราะห์ การกระจายรายได้ของทุกจังหวัดทั้งใน

ต่อหน้า 2

การกระจายรายได้ พิจารณาจากผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 – 9 (ต่อ)

งานวิจัย

ระดับภูมิภาค และระดับประเทศในปี พ.ศ. 2530 - 2548 (ค.ศ. 1987 - 2005) เพื่อ

นำไปวิเคราะห์ผล

ว่าสอดคล้องหรือ

แตกต่างกัน

แผนพัฒนา

เศรษฐกิจและ

สังคมแห่งชาติ

ฉบับที่ 6 – 9

หรือไม่อย่างไร

โดยใช้ข้อมูล

ผลิตภัณฑ์จังหวัด

ต่อหัว (Per

capita GDP) ซึ่ง

เป็นการประมวล

รายได้จาก

กิจกรรมการผลิต

ในพื้นที่แต่ละ

จังหวัด สะท้อน

ภาพรายได้จาก

พื้นที่อย่างแท้จริง

เนื่องจากการ

กระจายรายได้มีพื้นฐานมาจากการผลิต

นั่นเอง

เครื่องมือวิเคราะห์ที่เหมาะสมกับตัว

ข้อมูลและแนวคิดพื้นฐาน คือ ทฤษฎีของ

Henri Theil (1964) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ศึกษา

เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของการกระจาย

รายได้กับการกระจายตัวของประชากร

แนวคิดหลักในการวิเคราะห์ คือ การ

กระจายการผลิตในแต่ละช่วงเวลาเป็นไป

อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความหนาแน่น

ของประชากรในพื้นที่ภูมิภาคต่างๆ หรือไม่

โดยพิจารณาจากดัชนีความไม่เท่าเทียมกัน

ของรายได้ (Inequality index) ที่คำนวณขึ้น

ซึ่งเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้วัดผลการกระจาย

รายได้เชิงพื้นที่ได้อย่างดี

การศึกษานี้ตั้งสมมุติฐานว่า “ความไม่

เท่าเทียมกันด้านรายได้ระหว่างภูมิภาคและ

จังหวัดในประเทศไทย มีแนวโน้มดำรงอยู่

ต่อไป ไม่ลดลง” หากไม่มี “พลังภายนอก”

โดยมีเหตุผลหลัก คือ ทุน และ

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ไม่สามารถ

กระจายไปยังทุกภูมิภาคอย่างเท่าเทียมกัน

และอีกประการหนึ่ง คือ การอพยพของ

แรงงานจากพื้นที่หนึ่งไปอีกพื้นที่หนึ่ง แม้ว่า

ไม่ใช่เรื่องยุ่งยากหรือมีค่าใช้จ่ายมากนัก แต่

การมีงานทำและการเปลี่ยนอาชีพเป็นเรื่อง

ยากที่จะทำให้แรงงานจากชนบทสามารถ

ทำงานที่มีรายได้สูง นอกจากกิจการก่อสร้าง

การให้บริการ การค้าปลีก และอาชีพ

อิสระรายย่อยในเขตเมือง การส่งรายได้

ฉบับที่ 6 - 9 เปลี่ยนแปลงจากความ

ได้เปรียบต้นทุนทรัพยากรไปสู่ความ

ได้เปรียบต้นทุนการ

ขนส่ง จากตารางที่ 1

ผลิตภัณฑ์จังหวัดซึ่ง

ประเมินจากกิจกรรม

การผลิตที่ดำเนินการ

อยู่ในพื้นที่ภาคต่างๆ

พบว่าแนวโน้มการ

เปลี่ยนแปลง

โครงสร้างเชิงพื้นที่ที่

สังเกตได้ โดยในช่วง

ปลายแผนฯ 6 (ปี

2534) การผลิต

กระจุกตัวอยู่ใน กทม.

และปริมาณผล

มากกว่าร้อยละ 50.0

ส่วนภาคอื่นมีสัดส่วน

การกระจายการผลิต

ออกไปตามฐาน

ทรัพยากร ซึ่งมี

กิจกรรม ประมง ปา

กลับสู่ภูมิสำเนาจึงไม่มีแรงเหนี่ยวนำที่

เพียงพอ รายได้ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ยังคง

มาจากฐานทรัพยากรซึ่งนับวันมีแต่จะ

เสื่อมโทรมลง จึงเป็นสิ่งที่ยากที่จะทำให้

การเจริญเติบโตทัดเทียมกับพื้นที่

ศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ หากไม่มี

“แรงผลักดันจากภายนอกที่มีพลัง

เพียงพอ” ที่สามารถทำให้เกิดการ

ไม่ และเหมือนแร่เป็นแหล่งที่มาของ

รายได้

หลังจากนั้น ในช่วงแผนต่อๆ มา

โครงสร้างการผลิตโน้มเอียงไปสู่พื้นที่บาง

ภาคที่มีความได้เปรียบต้นทุนการขนส่ง

เนื่องจากรัฐได้พัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเล

ตะวันออกให้มีนิคมอุตสาหกรรมและ

ท่าเรือน้ำลึก ประกอบกับการขุดพบก๊าซ

ตารางที่ 2. ผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัว (Per capita GRP)

หน่วย : บาท

ภาค	2534	2539	2544	2548
ตะวันออกเฉียงเหนือ	15,099	26,228	24,777	33,903
เหนือ	22,854	39,331	37,979	52,860
ใต้	29,319	58,138	55,762	78,684
ตะวันออก	61,122	144,660	162,529	250,004
ตะวันตก	34,318	58,973	61,216	82,319
กลาง	37,619	95,356	116,271	170,147
กรุงเทพและปริมณฑล	142,541	213,775	232,525	276,027
ทั้งประเทศ	44,307	76,847	81,915	109,696

เปลี่ยนแปลงในบางพื้นที่ ดังมีตัวอย่างใน

อดีตที่สามารถประเมินได้ เช่น นโยบาย

ของรัฐในการพัฒนาพื้นที่เฉพาะ การ

ส่งเสริมการลงทุนแบบให้สิทธิพิเศษใน

พื้นที่ยากจน (เขต 3) และการตั้งนิคม

อุตสาหกรรมในจังหวัดที่ห่างไกล เป็นต้น

ผลการศึกษา โครงสร้างการกระจาย

การผลิตของประเทศไทย ในช่วงแผนฯ

ธรรมชาติในอาวไทยขึ้นฝั่งที่ จ. ระยอง

ส่งผลให้การเติบโตด้านอุตสาหกรรมของ

ภาคนี้เป็น ไปแบบก้าวกระโดด

โดยเฉพาะ 3 จังหวัด คือ ชลบุรี ระยอง

และฉะเชิงเทรา รวมทั้งพื้นที่เชื่อมต่อใน

เขตภาคกลางบางจังหวัด เช่น อุดร

ระยอง เป็นต้น อันเนื่องจากใกล้แหล่ง

การค้าและแหล่งวัตถุดิบจากการนำเข้า

หากค่าดัชนีมีค่าบวก
แสดงถึงการกระจาย
รายได้ที่ไม่เท่าเทียมกัน
และหากมีค่าสูงขึ้นแสดง
ถึงความแตกต่างมีมากขึ้น

Inequality index ในที่นี้
คือ Thiel's Index

การกระจายรายได้ พิจารณาจากผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 – 9 (ต่อ)

พื้นที่ กทม. และปริมณฑลซึ่งเป็นแหล่งอุตสาหกรรมเดิม ได้ปรับตัวสู่ภาคบริการมากขึ้น แต่อัตราเพิ่มยังต่ำกว่าภาคอุตสาหกรรมในภาคตะวันออก สัดส่วนจึงถดถอยลงไป ส่วนภาคอื่น แม้ว่าจะสามารถขยายการผลิตจากฐานทรัพยากรได้มากขึ้นก็ตาม แต่การเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับที่ต่ำกว่ามาก จึงทำให้ส่วนแบ่งรายได้จากการผลิตยังคงใกล้เคียงระดับเดิม หรือลดลงในบางพื้นที่

ระดับความแตกต่างของรายได้ต่อหัวเปรียบเทียบตั้งแต่ช่วงแผนฯ 6 ถึงแผนฯ 9 ยังอยู่ในระดับสูง แม้ว่าค่าเฉลี่ยสูงสุดกับต่ำสุดในระดับภาคจะลดลงเล็กน้อยจาก 9.4 เท่า ในปี 2534 เหลือ 8.1 เท่าในปี 2548 (ตารางที่ 2)

อย่างไรก็ตามหากพิจารณาในระดับจังหวัดจะพบว่ามีความแตกต่างกันมากขึ้น โดยที่จังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ระยอง แตกต่างจากจังหวัดต่ำสุด คือ หนองบัวลำภู ถึง 47 เท่า

การคำนวณดัชนีความไม่เท่าเทียมกันของรายได้จำแนกออกเป็น 3 ระดับ คือ 1) เปรียบเทียบระดับจังหวัดทั่วราชอาณาจักร 2) เปรียบเทียบระดับภาค และ 3) เปรียบเทียบระดับจังหวัดภายในภาคเดียวกัน

ดัชนีความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ทั่วราชอาณาจักร (ตารางที่ 3) ผลการคำนวณค่าดัชนีทั่วราชอาณาจักร แสดงถึงความไม่เท่าเทียมกัน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในแต่ละช่วงแผนฯ ยกเว้นในแผนฯ

ตารางที่ 3. ดัชนีความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ ทั่วราชอาณาจักร

	แผนฯ ฉบับ 6	แผนฯ ฉบับ 7	แผนฯ ฉบับ 8	แผนฯ ฉบับ 9
ดัชนีทั่ว ราชอาณาจักร	0.1826	0.1892	0.1866	0.1990
อัตราเพิ่ม (%)		3.62%	-1.39%	6.62%

รายละเอียดดัชนีแต่ละจังหวัดสอบถามได้ที่ สำนักบัญชีประชาชาติ

ฉบับที่ 8 ที่ลดลงจากแผนฯ ฉบับที่ 7

แผนฯ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ค่าดัชนีเท่ากับ **0.1826** ช่วงนี้ภาวะเศรษฐกิจโลกเอื้ออำนวยต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งราคาน้ำมันและอัตราแลกเปลี่ยนซึ่งส่งผลต่อภาคอุตสาหกรรมอย่างมาก แนวทางการพัฒนาในช่วงแผนนี้

จึงมุ่งเน้นไปที่การสร้างอัตรากาเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้สูงกว่าในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ที่ผ่านมา โดยเน้นการส่งออก การลงทุน และการท่องเที่ยว ทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้นเฉพาะในพื้นที่บางจังหวัดที่มีเขตอุตสาหกรรมหรือแหล่งอุตสาหกรรม และพื้นที่การท่องเที่ยวเท่านั้น

แผนฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ดัชนีสูงขึ้นเท่ากับ **0.1892** ซึ่งเป็นช่วงการเปิดประเทศสู่เศรษฐกิจโลก วัตถุประสงค์หลักของแผนฯ มุ่งรักษาอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมเพื่อการเจริญเติบโตเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ ในช่วงนี้แม้ว่ารัฐบาลได้มีการดำเนินนโยบายด้านการเงิน การคลัง และการพัฒนาตลาดทุนเพื่อกระจายรายได้และกระจายการพัฒนาไปสู่ภูมิภาคและชนบท โดยใช้มาตรการด้านภาษีอากร เช่น การส่งเสริมการลงทุนเขตพื้นที่ 3 และการใช้จ่ายของรัฐบาล โดยให้มีการกระจายอำนาจทางการคลังและงบประมาณไปสู่จังหวัด และท้องถิ่นมากขึ้น อย่างไรก็ตามการผลิตมีแนวโน้มขยายตัวสูงเฉพาะในบางพื้นที่ดังนั้นการกระจายรายได้ในภาพรวมยังไม่มีดีขึ้น

ต่อมาในช่วง **แผนฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544)** นโยบายหลักของแผนฯ 8 มุ่งเน้นให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา แต่เนื่องจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจกระทบต่อภาคการผลิตและภาคการเงินอย่างมาก ซึ่งหน่วยธุรกิจที่ได้รับผลกระทบตั้งอยู่ในพื้นที่ศูนย์กลางทางเศรษฐกิจเป็นส่วนใหญ่มิรายได้ลดลงอย่างมาก ส่งผลให้ดัชนีมีค่าเท่ากับ **0.1866** ลดลงจากแผนพัฒนาฉบับที่ 7

ในช่วง **แผนฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2548)*** ซึ่งสิ้นสุดแล้วนั้น มุ่งเน้นการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน การฟื้นฟูเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพและมีภูมิคุ้มกัน โดยรื้อฟื้นปฏิรูปเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มาเป็นปรัชญานำทาง แต่โครงสร้างการผลิตยังอยู่ในพื้นที่ศูนย์กลางเศรษฐกิจเดิม เมื่อภาวะเศรษฐกิจฟื้นตัว ค่าดัชนีจึงกลับมาเพิ่มขึ้นเป็น **0.1990** เมื่อเทียบกับช่วงแผนฯ ฉบับที่ 8 แต่ในระดับ ไม่มากนัก เนื่องจากการใช้รัฐธรรมนูญปี 2540 ส่งผลให้มีการกระจายงบประมาณสู่ท้องถิ่นมากขึ้น ทำให้พื้นที่ห่างไกลเติบโตบ้าง

ดัชนีความไม่เท่าเทียมกันของรายได้เปรียบเทียบระดับจังหวัดทั่วราชอาณาจักร
แผนฯ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) จังหวัดที่มี

ค่าเฉลี่ยดัชนีเป็นบวกมี 14 จังหวัด ซึ่งหมายความว่าค่าการกระจายรายได้สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ คือ ภูเก็ต ระนอง พังงา ชลบุรี ฉะเชิงเทรา ระยอง กาญจนบุรี สระบุรี กรุงเทพฯ สมุทรปราการ ปทุมธานี สมุทรสาคร นครปฐม และนนทบุรี เป็นผลต่อเนื่องมาจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 คือนโยบายพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกและพื้นที่เมืองหลัก

แผนฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) พบว่าจังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยดัชนีเป็นบวกมี 13 จังหวัด โดยมีกรณีเปลี่ยนแปลง คือ อุดรธานี จากที่มีค่าเฉลี่ยดัชนีเป็นลบกลับเป็นบวก สาเหตุมาจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ ในกรุงเทพฯ ออกมาสู่อุดรธานี ทำให้การกระจายรายได้ในจังหวัดดังกล่าวดีขึ้นเมื่อเทียบกับค่ารวมทั้งประเทศ ส่วน พังงา และกาญจนบุรี ที่เคยมีค่าเฉลี่ยดัชนีเป็นบวกกลับเป็นลบในแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้

แผนฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 –2544) จังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยดัชนีเป็นบวกมี 15 จังหวัด ทั้งนี้ช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ได้ส่งผลกระทบต่อทุกจังหวัด แต่มีบางจังหวัดที่ได้รับผลกระทบน้อยกว่าจังหวัดอื่น ๆ เช่น ภูเก็ต เนื่องจากมีภาวะการท่องเที่ยวดีขึ้น ชลบุรี ระยอง เนื่องจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมน้ำมันและปิโตรเคมี เพื่อทดแทนการนำเข้า อุดรธานี ปทุมธานี เนื่องจากอุตสาหกรรมเครื่องสำอางมีการแข่งขันสูง และสมุทรสาครเนื่องจากอุตสาหกรรมอาหาร และอิเล็กทรอนิกส์ส่งออกได้ดี ประกอบกับในช่วงนี้ นโยบายและมาตรการเพื่อการกระจายการผลิตไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

แผนฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545- –2548) จังหวัดที่มีค่าเฉลี่ยดัชนีเป็นบวกมี 14 จังหวัดน้อยกว่าในช่วงแผนฯ ฉบับที่ 8 ถึงแม้จะเป็นช่วงที่รัฐบาลมีนโยบายประชานิยมเร่งกระตุ้นการนำเงินสู่ท้องถิ่นเพื่อให้ถึงเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งมีผลในระดับต้น อย่างไรก็ตามธุรกิจในระดับบนยังคงได้ประโยชน์จากรายได้ย้อนกลับ รวมทั้งการผลิตเพื่อส่งออกที่ขยายตัวดี ส่งผลให้การกระจายรายได้ยังคงกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มจังหวัดเดิม ๆ เช่น กรุงเทพฯ ภูเก็ต ชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา อุดรธานี ปทุมธานี นครปฐม เป็นต้น

** (ปกติ ช่วงแผนฯ 9 คือ พ.ศ.2545 – พ.ศ.2549 แต่ในการศึกษานี้มีข้อมูลเพียง 4 ปี)*

ต่อหน้า 4

การกระจายรายได้ พิจารณาจากผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 – 9 (ต่อ)

ดัชนีความไม่เท่าเทียมกันในระดับภาค โดยแบ่งพื้นที่ประเทศออกเป็น 7 ภาค (ตารางที่ 4) พบว่าค่าดัชนีมีทั้งเพิ่มขึ้นและลดลง กล่าวคือ ช่วงแผนฯ ฉบับที่ 6 ถึง ฉบับที่ 9 ดัชนีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.1603 0.1635 0.1495 และ 0.1483 ตามลำดับ

โดยที่ภาคตะวันออกเป็นภูมิภาคเดียวที่มีค่าดัชนีเป็นบวกและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกแผนพัฒนา เนื่องจากเป็นที่ตั้งของเขตอุตสาหกรรมหลักของประเทศ ทำให้มีการจ้างงานสูง ส่วนกรุงเทพฯและปริมณฑล ถึงแม้จะมีค่าดัชนีเป็นบวกแต่มีแนวโน้มลดลงในทุกแผนฯ ทุกแผน มีผลจากแผนฯ ที่มุ่งเน้นกระจายรายได้และการผลิตออกสู่ภูมิภาคอื่นๆ ส่วนภาคกลาง มีค่าดัชนีติดลบในแผนฯ ฉบับที่ 6 แต่กลับมีค่าเป็นบวกอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตั้งแต่แผนฯ ฉบับที่ 7 - 9 เป็นการสะท้อนให้เห็นว่า แม้ว่าการผลิตของประเทศได้กระจายออกจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑล แต่ส่วนใหญ่มักยังอยู่ในบริเวณภาคกลาง ยังไม่สามารถกระจายออกไปถึงพื้นที่ยากจนในภาคเหนือ หรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้มากนัก

ดัชนีความไม่เท่าเทียมกันในระดับจังหวัดเปรียบเทียบภายในภาคเดียวกัน ปรากฏว่าค่าเฉลี่ยดัชนีส่วนใหญ่มีค่าเข้าใกล้ศูนย์ สะท้อนให้เห็นสภาพเศรษฐกิจแต่ละจังหวัดภายในภาคเดียวกันไม่แตกต่างกันมากนัก ยกเว้นจังหวัดต่อไปนี้ คือ ขอนแก่น นครราชสีมา เชียงใหม่ ภูเก็ต สงขลา ชลบุรี ระยอง และ กรุงเทพฯ ซึ่งล้วนเป็นจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางของระบบเศรษฐกิจในแต่ละภาค หรือเป็นเมืองท่องเที่ยว จึงมีจำนวนประชากร โรงงานอุตสาหกรรม และธุรกิจบริการมาก ทำให้มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจในจังหวัดเหล่านั้นมาก

นอกจากนี้ยังมีจังหวัดกำแพงเพชร สุราษฎร์ธานี และประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีภาคอุตสาหกรรมที่ทำรายได้หลักเข้าสู่จังหวัด เช่น กำแพงเพชร มีอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม และอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตร สุราษฎร์ธานี ประจวบคีรีขันธ์มีอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตร และเป็นเมืองท่องเที่ยว

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงใน 4 ช่วงแผน พบว่า ดัชนีของจังหวัดเปรียบเทียบภายในภาคเดียวกันมีทิศทางเพิ่มขึ้นทุกภาค สะท้อนให้เห็นว่าการกระจายการผลิตภายในภูมิภาคเดียวกันก็มีค่าไม่เท่าเทียมกันมากขึ้นด้วย ยกเว้น

ภาคใต้ที่มีดัชนีลดลงอย่างต่อเนื่องใกล้ศูนย์มากขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการกระจายการผลิตมีความสมดุลมากกว่าภาคอื่นๆ

บทสรุป การพยายามผลักดันให้การผลิตกระจายจากเมืองหลักไปยังภูมิภาคที่ห่างไกลในแต่ละช่วงแผนพัฒนาฯ โดยผ่านนโยบายและมาตรการต่างๆ ยังได้ผลไม่มากนัก ดัชนีความไม่เท่าเทียมกันของรายได้จากการผลิต ไม่ว่าจะเปรียบเทียบในภาคเดียวกันหรือเปรียบเทียบกันทั้งประเทศยังมีค่าเป็นบวก สะท้อนถึงภาวะการกระจายรายได้เชิงพื้นที่ยังคงมีความแตกต่างอยู่มาก และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นนับตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 จนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ดังนั้น ภาครัฐบาลต้องการที่จะลดระดับความไม่เท่าเทียมกันให้เหลือน้อยที่สุด ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาความยากจน รวมทั้งปัญหาทางสังคมที่เกิดจากการเคลื่อนย้ายแรงงานชนบทสู่เมืองหลัก จึงควรมีมาตรการผลักดันให้การผลิตกระจายไปยังจังหวัดที่มีค่าดัชนีต่ำกว่า 0 ให้มากขึ้น แนวทางการดำเนินกิจกรรมผลิตที่เหมาะสมในยุคปัจจุบัน จะต้องเน้นการใช้ภูมิปัญญาสร้างนวัตกรรมมากกว่าการผลิตที่ใช้ทรัพยากรเพียงอย่างเดียว และในแต่ละพื้นที่ควรเลือกสรรกิจกรรมการผลิตที่สอดคล้องกับสภาพภูมิสังคม และไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จึงจะทำให้รายได้ของประชาชนสูงขึ้นอย่างเท่าเทียมกันและยั่งยืนต่อไป

**งานวิจัยฉบับสมบูรณ์
สอบถามได้ที่สำนักบัญชีประชาชาติ**

ตารางที่ 4. ดัชนีความไม่เท่าเทียมกันของรายได้
เปรียบเทียบระหว่างภูมิภาคจำแนกตามแผนพัฒนาฯ

ภาค	ฉบับที่ 6	ฉบับที่ 7	ฉบับที่ 8	ฉบับที่ 9
	2530-2534	2535-2539	2540-2544	2545-2548
ดอ. เชียงเหนือ	-0.0551	-0.0546	-0.0542	-0.0535
เหนือ	-0.0274	-0.0287	-0.0283	-0.0279
ใต้	-0.0148	-0.0141	-0.0130	-0.0138
ตะวันออก	0.0124	0.0214	0.0368	0.0500
ตะวันตก	-0.0039	-0.0052	-0.0053	-0.0051
กลาง	-0.0035	0.0003	0.0088	0.0134
กทม.และปริมณฑล	0.2527	0.2445	0.2047	0.1852
รวมทั้งประเทศ	0.1603	0.1635	0.1495	0.1483
อัตราเพิ่ม (%)		1.96%	-8.55%	-0.84%

ผลิตภัณฑ์จังหวัด (ต่อ)

จากกรอบแนวคิดที่อธิบายโดยสมการข้างต้น นำมาใช้กำหนดกรอบการจัดทำรายได้ประชาชาติได้ 3 วิธีการด้วยกัน คือ 1) การคำนวณด้านการผลิต (Production Approach) 2) การคำนวณด้านการใช้จ่าย (Expenditure Approach) และ 3) การคำนวณด้านรายได้ (Income Approach)

กล่าวเฉพาะการวัดรายได้จากด้านการผลิตเป็นการประมวลมูลค่าผลผลิตขั้นสุดท้ายที่ถูกผลิตขึ้นทั้งหมดในระบบเศรษฐกิจของประเทศในรอบระยะเวลา 1 ปี โดยคิดทั้งในส่วนที่เป็นการผลิตสินค้าและบริการในระบบตลาดโดยภาคเอกชน และการผลิตบริการสาธารณะโดยภาครัฐ

จากพื้นฐานแนวความคิดในการแสดงภาพเศรษฐกิจระดับประเทศ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการแสดงข้อมูลระดับพื้นที่ กล่าวคือ สามารถจัดทำรายได้ในระดับจังหวัด โดยถือเสมือนว่าเงื่อนไขของธุรกรรมทางเศรษฐกิจของจังหวัดใดจังหวัดหนึ่งเป็นเอกเทศ การทำธุรกรรมระหว่างจังหวัดเปรียบเสมือนการทำธุรกรรมระหว่างประเทศ ดังนั้นจังหวัดหนึ่งๆ สามารถจำลองสมการ $Y = C + I + G + (X - M)$ ได้เช่นกัน โดยที่การซื้อขายสินค้าและการว่าจ้างงานบริการข้ามจังหวัดนับเป็นการส่งออกและนำเข้าระหว่างจังหวัด แต่ความยุ่งยากและข้อจำกัดมี

มากกว่า เนื่องจากการทำธุรกรรมข้ามประเทศมีเส้นแบ่งที่ชัดเจนและมีการบันทึกอย่างเป็นทางการโดยผ่านระบบศุลกากรหรือการขออนุญาตต่างๆ แต่ในระดับจังหวัดไม่มีเงื่อนไขดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม จำเป็นต้องมีการกำหนดนิยามต่างๆ ขึ้นเพื่อใช้ประกอบการบันทึกแจกแจงข้อมูลให้สามารถสะท้อนถึงขอบเขตจังหวัดได้ เพื่อให้การวัดรายได้ระดับจังหวัดสามารถแยกวิธีการจัดทำออกเป็น 3 ด้านเช่นกัน คือ การผลิต การใช้จ่าย และรายได้ ซึ่งบางประเทศสามารถจัดทำครบทั้ง 3 ด้าน

สำหรับประเทศไทย ปัจจุบันจัดทำได้เพียงด้านเดียว คือ ด้านการผลิต เนื่องจากข้อจำกัดด้านข้อมูลที่ไม่เอื้ออำนวย ประกอบกับไม่มีการผลิตต้นจากระดับนโยบายและจากผู้ให้ข้อมูล ซึ่งส่วนใหญ่สนใจและใช้ประโยชน์จากข้อมูลด้านการผลิตมากกว่าด้านการใช้จ่ายและด้านรายได้

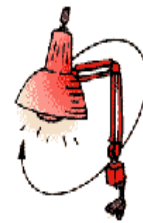
กรอบแนวคิดหลักในการวัดรายได้จังหวัดด้านการผลิต จะมีองค์ประกอบ 2 เรื่องหลัก คือ 1) การกำหนดเส้นแบ่งระหว่างกิจกรรมการผลิตในพื้นที่ (resident) และนอกพื้นที่ (non resident) และ 2) วิธีการวัดรายได้จากกิจกรรมการผลิต

ประเด็นแรก มีความยุ่งยากพอสมควร เนื่องจากในความเป็นจริงกิจกรรมการผลิตมีความเชื่อมโยงกัน อาจเป็นระหว่างหน่วยผลิตต่อหน่วยผลิตและระหว่างพื้นที่ต่อพื้นที่ ซึ่งความเชื่อมโยงนี้มีโอกาสเกิดขึ้นทั้งในส่วนที่เป็นผลผลิต ปัจจัยการผลิต และต้นทุนการผลิต หากการกำหนดนิยามไม่ชัดเจนหรือไม่สามารถปฏิบัติทางข้อมูลได้ อาจเกิดปัญหาการทับซ้อนหรือการผิดพลาดของข้อมูลระหว่างจังหวัดต่อจังหวัดได้ แนวทางที่เหมาะสมจะยึดสถานที่ตั้งในการประกอบกิจกรรมการผลิตเป็นหลัก เช่น พื้นที่การเกษตร เหมือนไร่ โรงงานอุตสาหกรรม สถานการค้า และสถานบริการ หากอยู่ในพื้นที่จังหวัดใดให้นับเป็นกิจกรรมของจังหวัดนั้นโดยตรง

อย่างไรก็ตามกิจกรรมบางประเภทที่เคลื่อนย้ายได้ บางครั้ง

สถานที่ตั้งหน่วยผลิตและตัวกิจกรรมที่ดำเนินการอาจอยู่ต่างพื้นที่กัน เช่น การขนส่ง การสื่อสาร เป็นต้น กรณีนี้ในทางปฏิบัติจะยึดพื้นที่ที่ดำเนินการเป็นหลัก เพื่อให้ตัวเลขรายได้จังหวัดแสดงการไหลเวียนของสินค้าและบริการที่สะท้อนภาวะเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชนมากกว่าความต้องการที่จะดูการไหลเวียนทางการเงิน

ประเด็นที่ 2 วิธีการวัดรายได้จากกิจกรรมการผลิต ตามคู่มือระบบบัญชีประชาชาติสากลกำหนดให้ใช้วิธีคำนวณมูลค่าเพิ่มจากกิจกรรมการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิด ทั้งในส่วนที่เป็นการผลิตในระบบตลาดของภาคเอกชน และการผลิตบริการสาธารณะของรัฐ โดยมีขั้นตอนเริ่มจากการประเมินมูลค่าผลผลิต (Gross output หรือ Final output) แล้วหักด้วยต้นทุนสินค้าขั้นกลาง (Intermediate cost) ผลลัพธ์ที่ได้คือมูลค่าเพิ่ม (Value added) ที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจหรือ $VA = GO - IC$

ต่อหน้า 6

ศัพท์บัญชีประชาชาติ

GPP : Gross Provincial Product หรือผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด คือ การวัดรายได้ประชาชาติในขอบเขตพื้นที่จังหวัดหนึ่งๆ ซึ่งตามระบบบัญชีประชาชาติสากล สามารถวัดรายได้ประชาชาติ ได้ 3 ด้านด้วยกัน คือ ด้านการผลิต ด้านรายได้ และด้านรายจ่าย

GPP ของประเทศไทยเป็นการคำนวณ ด้านการผลิต โดยคำนวณหามูลค่าเพิ่ม ของกิจกรรมการผลิต (กล่าวไว้แล้วในคอลัมน์ศัพท์ ฉบับแรก) และจำแนกออกเป็น 16 สาขาการผลิต ตาม TSIC

GRP: Gross Regional Product หรือผลิตภัณฑ์ภาค คือการวัดรายได้ประชาชาติในระดับภาค

GPP per capita หรือ ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว หมายถึง ค่าเฉลี่ยที่ได้จากการหาร GPP ด้วยจำนวนประชากรในพื้นที่

GPP per capita แสดงถึงศักยภาพการผลิตในจังหวัดเฉลี่ยต่อประชากร 1 คน มิได้แสดงระดับรายได้ที่ประชาชนในพื้นที่ได้รับจากการประกอบอาชีพโดยตรง

TSIC ย่อมาจาก Thailand Standard Industrial Classification หรือการจัดประเภทมาตรฐานอุตสาหกรรมของประเทศไทย

ผลิตภัณฑ์จังหวัด (ต่อ)

การคำนวณมูลค่าเพิ่มของการผลิตสินค้าและบริการในระบบตลาดตามมาตรฐานสากลสามารถดูตัวอย่างขั้นตอนและวิธีการคำนวณในตารางที่ 1 ซึ่งเป็นกิจกรรมการปลูกข้าว การคำนวณเริ่มจากการประเมินมูลค่าผลผลิตโดยนำปริมาณผลผลิต 680 กก. ต่อไร่ คูณด้วยราคาจำหน่ายที่เกษตรกรได้รับ 6.0 บาท/กก. จะได้มูลค่าผลผลิตเท่ากับ 4,080 บาท ต่อไร่ และหักด้วยสินค้าขั้นกลาง ได้แก่ ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ย และสารเคมี ยาฆ่าแมลง และค่าใช้จ่ายสิ้นเปลืองอื่นๆ ที่ใช้ในการผลิต ทุกรายการรวมกันเท่ากับ 1,318 บาท นำไปหักจากมูลค่าผลผลิต ผลที่ได้คือ มูลค่าเพิ่มเท่ากับ 2,762 บาทต่อไร่ นำมาคำนวณเทียบกับปริมาณผลผลิตทั้งหมด 78,000 ตัน จะได้มูลค่าเพิ่มกิจกรรมการปลูกข้าวรวมทั้งจังหวัด เท่ากับ 319,800 พันบาท ในปี 2547 ส่วนปีอื่นๆ ก็คำนวณเช่นเดียวกัน

วิธีการคำนวณมูลค่าเพิ่มของกิจกรรมบริการสาธารณะ (ตารางที่ 2) โดยใช้ตัวอย่างกรณีกิจกรรมบริการด้านสุขภาพ มูลค่าเพิ่มประกอบด้วยค่าตอบแทนแรงงานทุกประเภทที่บุคลากรในสาขาบริการด้านสุขภาพได้รับในรูปตัวเงิน ได้แก่ เงินเดือน ค่าจ้าง เบี้ยเลี้ยง เบี้ยประชุม ค่าเช่าบ้าน ค่าอาหารนอกเวลา ราชการ เงินตอบแทน ค่าสวัสดิการและค่าตอบแทนอื่นๆ ในรูปสิ่งของ รวมทั้งค่าเช่าที่ดิน และค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินถาวรที่ใช้ในกิจกรรมบริการด้านสุขภาพ เป็นมูลค่าทั้งสิ้น 105,940 และ 108,850 ล้านบาทในปี 2547 และปี 2548 ตามลำดับ

ผลิตภัณฑ์จังหวัดมีการคำนวณทั้งในราคาประจำปี และในราคาคงที่เช่นเดียวกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ โดยมีเทคนิคแตกต่างกันเล็กน้อย

ราคาประจำปีจะใช้ราคาที่เปลี่ยนแปลงไปตามภาวะตลาดในแต่ละปีซึ่งอาจจะมีทั้งเพิ่มขึ้นและลดลงเป็นตัวกำหนดมูลค่า ทั้งในด้านมูลค่าผลผลิต และค่าใช้จ่ายขั้นกลางในการผลิต มูลค่าเพิ่มที่ได้จึงแปรผันตามสาเหตุทั้งในด้านความสามารถในการผลิตและ

ระดับราคาในท้องตลาดไปพร้อมๆ กัน

ราคาคงที่จะคำนวณโดยยึดราคาผลผลิต และราคาค่าใช้จ่ายขั้นกลางในปีฐานคงที่ไว้ (ปัจจุบันใช้ปี 2531) มูลค่าเพิ่มที่คำนวณได้จะแปรผันไปตามความสามารถในการผลิตเชิงปริมาณเพียงด้านเดียว หรืออาจกล่าวได้ว่าผลิตภัณฑ์จังหวัดในราคาคงที่เป็นการจัดค่าผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของราคาออกไปนั่นเอง

ดังนั้นการใช้ประโยชน์ข้อมูลจึงต้องพิจารณาเลือกใช้ให้ถูกต้อง หากต้องการทราบขนาดรายได้จากการผลิตในแต่ละปี จะใช้ในราคาประจำปี (Nominal term) แต่ถ้าต้องการทราบประสิทธิภาพการผลิตโดยรวมว่าเพิ่มขึ้นหรือลดลงมากน้อยเพียงใด ผลิตภัณฑ์จังหวัดในราคาคงที่ (Real term) จะสะท้อนถึงความสามารถเชิงปริมาณในการผลิตสินค้าและบริการของจังหวัดที่แท้จริง

เมื่อคำนวณมูลค่าเพิ่มตามวิธีการที่กล่าวถึงให้ครบถ้วนทุกกิจกรรมในพื้นที่จังหวัดแล้ว สามารถนำเสนอข้อมูลในภาพรวมตามตารางมาตรฐานสากล โดยจำแนกรายการออกเป็น 16 สาขาการผลิต (ตารางที่ 3) ผลรวมทั้ง 16 สาขา คือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross Provincial Products) หรือ GPP นักวิชาการบางท่านอาจเรียกย่อๆ ว่า “ผลิตภัณฑ์จังหวัด”

ดังนั้น GPP หมายถึงผลรวมของมูลค่าเพิ่มจากการดำเนินกิจกรรมการผลิตทุกประเภทในพื้นที่จังหวัด แสดงถึงขนาดรายได้จากการผลิตหรือขนาดเศรษฐกิจที่สะท้อนถึงศักยภาพโดยรวมของจังหวัด

GPP สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ประกอบการวางแผน กำหนดนโยบาย และติดตามการประเมินผลในมิติต่างๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น พิจารณาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและ การเปรียบเทียบโครงสร้างการผลิตของจังหวัดต่าง เช่นตารางที่ 3 เป็นตัวเลข GPP เปรียบเทียบระหว่างจังหวัดขอนแก่นและชัยนาท เพื่อแสดงความแตกต่างของโครงสร้างการผลิตของทั้ง 2 จังหวัด

โดยที่ขอนแก่นเป็นจังหวัดศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ และมีประชากร 1.656 ล้านคน ผลิตภัณฑ์จังหวัดเท่ากับ 99,348 ล้านบาท รายได้สูงสุดมาจากกิจกรรมการผลิตสาขาอุตสาหกรรม ร้อยละ 30.2 รองลงมาคือสาขาการค้าส่งค้าปลีก ร้อยละ 17.3 สาขาเกษตรกรรม ร้อยละ 12.5 และสาขาอื่นๆ มีสัดส่วนลดลงเหลือ 1% นับว่าเป็นจังหวัดที่มี

ศักยภาพสูงสามารถทำการผลิตได้ทั้งในภาคเกษตรและนอกเกษตร มีความได้เปรียบเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นๆ ในภาคเดียวกันที่ส่วนใหญ่ยังมีรายได้หลักมาจากภาคเกษตร

ส่วนชัยนาทเป็นจังหวัดขนาดเล็กมีผลิตภัณฑ์จังหวัด 20,865 ล้านบาท ประชากรเพียง 0.360 ล้านคน รายได้หลักมาจากสาขาเกษตรกรรม ร้อยละ 27.6 สาขาการค้า ร้อยละ 22.3 ส่วนอุตสาหกรรมมีเพียงร้อยละ 5.2 นอกนั้นเป็นสาขาบริการสาธารณะของรัฐ และบริการธุรกิจและบริการส่วนบุคคลที่ดำเนินการโดย

ค่าเฉลี่ยรายได้ต่อหัวนี้ใช้แสดงสถานะทางเศรษฐกิจ 2 ประการหลัก คือ 1) สถานะความเป็นอยู่ของประชากรเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้กับภาวะรายจ่ายของครัวเรือนโดยเฉลี่ย และ 2) สถานะความแตกต่างของรายได้ประชากรเปรียบเทียบกันระหว่างภูมิภาค

เอกชนต่างๆ จะเห็นได้ว่าทั้ง 2 จังหวัดมีความแตกต่างของที่มาของรายได้จังหวัดอย่างชัดเจน แม้ว่าขอนแก่นจะเป็นจังหวัดในภาคอีสานแต่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ ศูนย์กลางทางการศึกษา มีจำนวนประชากรและจำนวนพื้นที่มากกว่า ขณะที่ชัยนาทเป็นจังหวัดที่มีโครงสร้างการผลิตมีน้ำหนักอยู่ในภาคเกษตรกรรม ประกอบกับปัจจัยพื้นฐานของจังหวัดไม่สามารถโน้มนำนักธุรกิจให้มาลงทุนทำการผลิตสินค้าและบริการในพื้นที่มากนัก

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายได้ต่อหัว (Per capita GPP) จะเห็นว่า 2 จังหวัดนี้ระดับไม่แตกต่างกัน จากตารางที่ 3 รายได้เฉลี่ยต่อคนของจังหวัดขอนแก่นจะอยู่ที่ระดับ 59,978 บาทต่อปี ส่วนชัยนาทอยู่ที่ระดับ 58,027 บาทต่อปี จะเห็นว่าแม้ว่าขอนแก่นจะได้เปรียบจากขนาดการผลิต จากการเป็นเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ สามารถสร้างรายได้จากทั้งในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร แต่ด้วยจำนวนประชากรที่มีมากกว่าถึง 4.6 เท่า เมื่อหาค่าเฉลี่ยต่อคนแล้วจึงลงมาในระดับใกล้เคียงกับชัยนาท ซึ่งแม้ว่ามีแหล่งรายได้จากเกษตรกรรมเป็นหลัก แต่มี

ตารางที่ 2 การหามูลค่าเพิ่มกิจกรรมบริการสาธารณะ (ตัวอย่างกรณีการบริการสุขภาพ) หน่วย : พันบาท

ต่อหน้า 7

	2547	2548
1. ค่าตอบแทนบุคลากรด้านบริการสุขภาพ	102,300	105,000
เงินเดือน ค่าจ้าง และค่าตอบแทนอื่นๆ ที่เป็นตัวเงิน	86,000	87,000
ค่าสวัสดิการ และค่าตอบแทนอื่นๆ ที่เป็นสิ่งของ	16,300	18,000
2. ค่าเช่าที่ดิน	40	50
3. ค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินถาวร	3,600	3,800
4. มูลค่าเพิ่ม (1000 บาท)	105,940	108,850

ตารางที่ 1 การหามูลค่าเพิ่มกิจกรรมการผลิตในระบบตลาด (ตัวอย่างกรณีการปลูกข้าว)

	2547	2548
ปริมาณผลผลิตต่อไร่ (กก.)	680	720
ราคาที่เกษตรกรจำหน่าย (บาท/กก.)	6.0	7.0
มูลค่าผลผลิตต่อไร่	4,080	5,040
ค่าใช้จ่ายขั้นกลางต่อไร่ (บาท)	1,318	1,370
- ค่าเมล็ดพันธุ์	250	260
- ค่าปุ๋ย สารเคมี และยาฆ่าแมลง	350	380
- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	80	100
- ค่าบริการทางการเกษตร	530	540
- ค่าใช้จ่ายวัสดุเครื่องใช้อื่นๆ	48	50
- ดอกเบี้ยจ่ายสุทธิ	60	40
มูลค่าเพิ่มต่อไร่	2,762	3,670
มูลค่าเพิ่มต่อหน่วย (บาท/กก.)	4.1	5.1
ปริมาณผลผลิตทั้งจังหวัด (ตัน)	78,000	80,000
มูลค่าเพิ่มรวม (1000 บาท)	319,800	408,000

ผลิตภัณฑ์จังหวัด (ต่อ)

ประสิทธิภาพการผลิตที่ดี ค่าเฉลี่ยต่อหัวจึงสูงใกล้เคียงกับขอนแก่น

ทั้งนี้ GPP per Capita สามารถใช้วิเคราะห์เปรียบเทียบภายในภาคเดียวกัน และเปรียบเทียบในภาพรวมทั้งประเทศ ซึ่งจะพบความแตกต่างที่ชัดเจน โดยเฉพาะระหว่างจังหวัดในเขตศูนย์กลางทางเศรษฐกิจกับจังหวัดที่ห่างไกล

อย่างไรก็ตาม รายได้ต่อหัวที่คำนวณมาจากผลิตภัณฑ์จังหวัดหารด้วยจำนวนประชากรในจังหวัด ยังไม่สามารถสะท้อนถึงรายได้สุทธิที่ตกถึงมือครัวเรือนในจังหวัดอย่างแท้จริง เนื่องจากผลิตภัณฑ์จังหวัดเป็นการประเมินมูลค่าเพิ่ม (value added) หรือรายได้ขั้นต้นที่ถูกสร้างขึ้น (generate of primary income) ในพื้นที่จังหวัดใดจังหวัดหนึ่ง ยังมิได้ทำการกระจายหรือจัดสรรรายได้ (allocation of primary income) ให้กับเจ้าของปัจจัยการผลิต

ซึ่งหากพิจารณาของมูลค่าเพิ่ม จะมีองค์ประกอบหลักที่เป็น ผลตอบแทนปัจจัยการผลิตขั้นปฐม ได้แก่ ค่าตอบแทนแรงงาน และส่วนเหลือจากการประกอบการที่เจ้าของกิจการจะต้องนำไปจัดสรรคืนให้เจ้าของปัจจัยการผลิตในรูปรายได้จากทรัพย์สิน ได้แก่ ค่าเช่าจากการใช้ที่ดิน ดอกเบี้ยจากการใช้เงินทุน และเงินปันผลให้ผู้ถือหุ้นที่จัดสรรจากกำไรสุทธิในการประกอบการ

จะเห็นว่ารายได้จากค่าตอบแทนแรงงาน และรายได้จากทรัพย์สินนั้น หากผู้ใช้แรงงานและเจ้าของปัจจัยการผลิตมีถิ่นที่อยู่ต่างพื้นที่กับสถานที่ตั้งของกิจกรรมการผลิต จะมีผลทำให้รายได้ที่ถูกนับไว้ในผลิตภัณฑ์จังหวัดบางส่วน ได้ถูกส่งกลับไปยังถิ่นที่อยู่ของเจ้าของปัจจัยการผลิต ดังนั้น หากมีการหักลบรายได้ส่งกลับภูมิลำเนาสุทธิ (รายได้นำเข้าจากจังหวัดอื่น หัก รายได้ส่งออกไปยังจังหวัดอื่น) แล้วรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนในจังหวัดที่ได้รับอย่างแท้จริงอาจมีระดับที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงเมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างพื้นที่ต่างๆ และสถานะภาพของนักลงทุนในจังหวัด

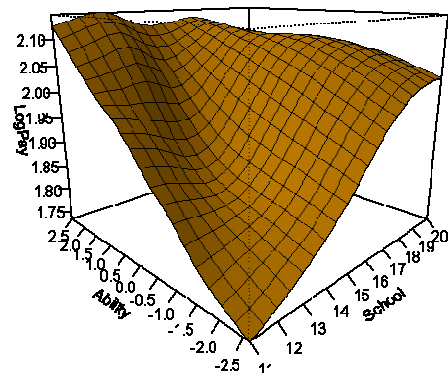
ปัจจุบัน สศช. โดยสำนักบัญชีประชาชาติเป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบจัดทำข้อมูลผลิตภัณฑ์จังหวัด และรายงานผลการจัดทำอย่างต่อเนื่องเป็นเวลามากกว่า 30 ปี แต่การพัฒนาข้อมูลมีขีดจำกัดอย่างมาก เนื่องจากเป็นหน่วยงานส่วนกลางที่ต้องอาศัยข้อมูลทุติยภูมิที่ผ่านการสำรวจ จัดเก็บโดยหน่วยงานอื่นๆ จึงมีความล่าช้า และมีข้อมูลไม่ครบถ้วน หรือไม่ตรงตามสิ่งที่ต้องการ ดังนั้น ในปัจจุบัน สศช. จึงมีแนวคิดที่จะกระจายภารกิจให้กับหน่วยงานระดับจังหวัด ในฐานะที่กำกับดูแลสาขาการผลิต และอยู่ใกล้ชิดกับสถานการณ์และข้อเท็จจริงมากกว่า จะสามารถพัฒนาข้อมูลพื้นฐานได้ดีกว่า

ผลิตภัณฑ์จังหวัดที่จัดทำโดยหน่วยงานของจังหวัดโดยตรง จะสามารถสะท้อนข้อเท็จจริงและใช้

ตารางที่ 3. ผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP) ปี 2548

สาขาการผลิต (จำแนกตาม TSIC)	มูลค่า (ล้านบาท)		สัดส่วน (%)	
	ขอนแก่น	ชัยนาท	ขอนแก่น	ชัยนาท
1. เกษตรกรรม	12,371	5,756	12.5	27.6
2. ประมง	472	105	0.5	0.5
3. เหมืองแร่	2,130	159	2.1	0.8
4. อุตสาหกรรม	30,033	1,081	30.2	5.2
5. ก่อสร้าง	1,796	277	1.8	1.3
6. ไฟฟ้า ประปาฯ	5,329	1,006	5.4	4.8
7. การค้าส่ง ค้าปลีก	17,212	4,656	17.3	22.3
8. การขนส่ง คมนาคม	1,889	61	1.9	0.3
9. โรงแรมและภัตตาคาร	4,104	1,013	4.1	4.9
10. การเงิน	3,207	709	3.2	3.4
11. บริการอสังหาริมทรัพย์	2,755	722	2.9	3.5
12. บริหารราชการ	5,809	2,395	5.8	11.5
13. การศึกษา	8,775	1,447	8.8	6.9
14. บริการด้านสุขภาพ	2,824	699	2.8	3.4
15. บริการชุมชน และส่วนบุคคล	505	750	0.6	3.6
16. ลูกจ้างในครัวเรือน	137	30	0.1	0.1
ผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP)	99,348	20,865	100.0	100.0
รายได้เฉลี่ยต่อหัว (บาทต่อคนต่อปี)	59,978	58,027		
จำนวนประชากร (1000 คน)	1,656	360		

ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น และมุ่งเน้นให้เกิดการสร้างระบบข้อมูลที่สามารถใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาจังหวัดอย่างแท้จริง ทั้งในแง่การใช้วิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การวางแผนพัฒนา การส่งเสริมและแก้ไขปัญหาอุปสรรคในภาคการผลิตทุกระดับของจังหวัด ที่จะทำให้ประสิทธิภาพการผลิตโดยรวมสูงขึ้น สามารถสร้างรายได้ของประชากรให้สูงขึ้น และส่งผลให้ภาวะการกระจายรายได้มีความเท่าเทียมกันมากขึ้น หรือลดความแตกต่างให้น้อยลง และประการที่สำคัญคือ เพื่อนำไปสู่กระบวนการพัฒนาจังหวัดที่ส่งผลต่อประชากรเพื่อให้มีรายได้เพียงพอเพียงมั่นคง และยั่งยืน นอกจากนี้ข้อมูล GPP ยังถูกใช้ประโยชน์ในแง่การเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพการพัฒนาจังหวัดได้อย่างแม่นยำต่อไป

OFFICE OF THE
NATIONAL ECONOMIC
AND SOCIAL
DEVELOPMENT
BOARD : NATIONAL
ACCOUNTS OFFICE

สำนักบัญชีประชาชาติ
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
962 ถนนกรุงเกษม
เขตป้อมปราบ
กรุงเทพฯ 10100
Phone: 02 280 4085
Ext 6166, 6186, 6180
Fax: 02 281 2466
E-mail: nao@nesdb.go.th

ที่ปรึกษา

นายอำพน กิตติอำพน
เลขาธิการฯ
นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ
รองเลขาธิการฯ
นายปรเมธี วิมลศิริ
ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผน
นางวนิดา มหากิจ
ผ.อ. สำนักบัญชีประชาชาติ

คณะทำงาน

นางสมจิตต์ จรรย์พงษ์
นายอภิชัย ธรรมเสริมสุข
นางสาวณัฐสุดา เพชรหนู
นางสุชาดา แก้วมาติงาม
นายสมบัติ กิจจารุงษ์
นางสาวอุดมสุข เขียวพงศ์
นายธรรมรงค์ จรัสดำรงวัฒณ์
นายฉมาตนิย มากนวล
นายพีรณัฐ แดงสกุล

เกร็ดน่ารู้ : บัญชีประชาชาติ

เบื้องหลังเล็กๆ น้อยๆ ของการจัดทำรายได้ประชาชาติ

หลาย ๆ ท่าน ที่ติดตามการรายงานภาวะเศรษฐกิจของ สศช. เป็นประจำ ทั้งรายปีและไตรมาส อาจสงสัยว่ามีกระบวนการทำงานกันอย่างไร รวบรวมข้อมูลมาจากไหน เชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด

เริ่มต้นเลย แนนอน ต้องมีข้อมูลก่อน ถ้าเป็นเศรษฐกิจไตรมาส ทุกคนเข้าใจว่ามีเวลาดังสามเดือน หรือ ถ้าเป็นรายปี ก็มีเวลาเป็นปี แต่ในความเป็นจริง เวลาในการจัดทำมีไม่มากนัก สำหรับไตรมาสจะมีเวลาประมาณสองสัปดาห์ เพราะต้องรอให้หน่วยงานแหล่งข้อมูลต่างๆ อาทิ ธนาคารแห่งประเทศไทย กระทรวงการคลัง กระทรวงเกษตรฯ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงคมนาคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ และภาคเอกชน เป็นต้น รวบรวมข้อมูลให้แล้วเสร็จเสียก่อน อาจจะเคยได้ยินคำว่าข้อมูล ทุติยภูมิ หรือ **Secondary Data** ก็คือความหมายนี้

ขั้นต่อไป คือการคัดกรอง ตรวจสอบ วิเคราะห์ พิจารณาความสมเหตุสมผลของข้อมูลว่าถูกต้อง สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจมากน้อยเพียงใด (แสดงว่าเราก็ต้องติดตามและมีความรู้เรื่องภาวะเศรษฐกิจเป็นอย่างดี) ก่อนที่จะนำไปใช้ในการประมวลผลในส่วนที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่สำคัญ และปวดหัวที่สุดสำหรับการจัดทำ GDP คือ การกระทบยอด (Reconciliation) ถามว่าทำไมต้องกระทบยอดกระทบยอดคืออะไร

หลายท่านคงทราบแล้วว่า การจัดทำรายได้ประชาชาติ หรือเรียกง่าย ๆ ว่า GDP สามารถจัดทำได้ 3 ด้าน คือ การผลิต การใช้จ่าย และรายได้ (บทความในจดหมายข่าว ได้อ้างไว้หลายครั้งแล้ว) และตามทฤษฎีบอกว่า ผลที่ได้ทั้ง 3 ด้าน ต้องเท่ากัน แต่ขอบอกว่าเป็นไปได้ยากในทางปฏิบัติ เราจึงต้องมาทำการกระทบยอดกัน เพื่อให้ค่าที่ได้ทั้ง 3 ด้าน ถึงแม้ว่าอาจไม่เท่ากันแต่ต้องให้มีความแตกต่างน้อยที่สุดหรือให้อยู่ในระดับมาตรฐานสากล เพื่อความถูกต้องและน่าเชื่อถือ

ข้างล่างคือตารางสรุปการกระทบยอดหรือที่นักบัญชีประชาชาติเรียกว่า ตารางสมดุล (Balance Sheet)

โดยเป็นการอธิบายสมการ $Y = C + I + G + (X - M)$

ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศรายไตรมาส ณ ราคาคงที่

พจน์ล้านบาท	2006			9 เดือน	
	Q1	Q2	Q3	2005	2006
การใช้จ่ายของครัวเรือน (C)	535.9	549.7	533.7	1,566.3	1,619.3
การใช้จ่ายของรัฐบาล (G)	88.2	91.8	104.7	269.4	284.8
การลงทุนในสินทรัพย์ถาวร (I)	231.2	231.1	211.0	734.5	673.5
การส่งออก (X)	677.2	661.7	720.8	1885.8	2059.6
หัก การนำเข้า (M)	539.7	553.8	561.9	1,626.8	1,655.5
การใช้จ่ายรวมทั้งประเทศ	992.8	980.5	1,008.3	2,829.2	2,981.7
ค่าความแตกต่าง	24.7	-6.0	-19.9	1.2	-1.2
GDP (Y)	1,017.5	974.5	988.4	2,830.4	2,980.5
อัตราเพิ่ม	6.1	5.0	4.7	4.5	5.3

หลายท่านที่ติดตามการแถลงข่าวภาวะเศรษฐกิจไตรมาส 3/2549 ที่ สศช. ได้แถลงไปเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2549 คงทราบแล้วว่าเศรษฐกิจไทย ขยายตัวร้อยละ 4.7 ซึ่งเป็นภาระชะลอตัวเมื่อเทียบกับที่ขยายตัวร้อยละ 5.0 ในไตรมาส 2/2549 พร้อมทั้งวิเคราะห์ถึงปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อ ซึ่งมีทั้งด้านอุปสงค์และอุปทาน หรือเรียกง่าย ๆ ว่ามีทั้งด้านการผลิตและการใช้จ่าย โปรดดูรายละเอียดได้ที่ <http://www.nesdb.go.th/econSocial/macro/NAD.htm#qgdp>

